

LIBRIS

We know
books

dragostea când te doare

Prefață de Iulia Micu

LITERA
București

CUPRINS

Metamorfozele contemporane ale dragostei (Iulia Micu)	5
Andrei Panțu	
<i>Desenul</i>	35
Florin Spătaru	
<i>Anticariatul din Blois</i>	49
Ligia Pârvulescu	
<i>În lumina acelei dimineți</i>	65
Liviu G. Stan	
<i>Crăpătura</i>	83
Cristian Fulaș	
<i>Poveste de dragoste</i>	113
Radu Aldulescu	
<i>Descântec de deochi</i>	123
Radu Găvan	
<i>Între nisip și apă</i>	145
Delia Hügel	
<i>Pofta vine mâncând</i>	163
Dorian Dron	
<i>Mesajul</i>	177

Allex Trușcă

Totul, cum am stabilit 191

Laura Sorin

Lună nebună 209

Dan Sociu

Prima dragoste 243

Emilia Toma

Comă indusă 265

Irina Georgescu Groza

Căderea 275

Doina Ruști

Rondel 287

Cosmin Leucuța

Andreea 313

Editura Litera

tel.: 0374 82 66 35; 021 319 63 90; 031 425 16 19

e-mail: contact@litera.ro

www.litera.ro

Dragostea când te doare

Copyright © 2021 Grup Media Litera

pentru ediția în limba română

Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și fiii

Redactor: Iulia Micu

Corector: Ionel Palade

Copertă: Flori Zahiu-Popescu

Tehnoredactare și prepress: Laura Velcea

Biblioteca de proză contemporană
este coordonată de Doina Ruști.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Dragostea când te doare / pref. de Iulia Micu. –

București : Litera, 2022

ISBN 978-606-33-9142-2

I. Micu, Iulia (pref.)

821.135.1

METAMORFOZELE CONTEMPORANE ALE DRAGOSTEI

Puține lucruri au preocupat creativitatea umană atât de durabil și de insistent, cum a făcut-o dragostea. Această fascinație însă nu a putut fi niciodată îndeajuns cunoscută sau explicată. Pentru că dragostea este mai mult decât un simplu mister, ea cheamă adesea la un riguros examen de conștiință, este un fenomen straniu, de neînchipuit. Este „flacăra albastră și tremurătoare”, cum o numea poetul Octavio Paz, și, totodată, cel mai banal accident al existenței. Un exemplu în acest sens este chiar imensa literatură a cărei temă centrală o constituie, de la *O mie și una de nopți* la *Romeo și Julieta*, de la *Tristan și Isolda* la *Pierre și Luce*, de la *Suferințele tânărului Werther* la *Evgheni Oneghin*, de la *Doamna Bovary* la *Anna Karenina*, de la *Sonata Kreutzer* la *O iubire a lui*

Swann, de la *Prima iubire* a lui Turgheiev la *Prima iubire* a lui Beckett și exemplele ar putea continua la nesfârșit. Cu alte cuvinte, umanitatea a simțit mereu nevoia să imagineze cupluri ideale de îndrăgostiți care să reflecte în poveștile lor contrastul dintre forța supraumană a dragostei și destinul ei tragic. Refăcând adesea destinul cuplului adamic arhetipal, beatitudinea și, totodată, istoria nenorocirilor lui izvorâtă din degradarea timpului primordial, armonios, ontologic, fiecare poveste de dragoste se întoarce la această esență a condiției umane și oglindește fără rezerve efectele devastatoare ale căderii ființei umane în timp și în istorie, o neliniștită aspirație spre recuperarea totalității, căutarea paradisului pierdut.

Ne putem întreba, așadar, și pe bună dreptate, cum se poate scrie despre dragoste? Care ar fi cuvintele cele mai potrivite pentru a o descrie, în ce forme, în ce structuri ar trebui să fie ea învăluită și purtată pe sub ochii cititorilor? Și pentru că forma literară nu e separabilă de un anume conținut filosofic, ci este chiar parte din acest conținut în sine, orice discurs îndrăgostit sugerează o anumită viziune despre lume, se angajează în căutarea adevărului despre condiția umană. De aceea, încă din cele mai vechi timpuri, istoria dragostei se află în strânsă legătură cu istoria portretului. Legenda spune că acesta din urmă s-ar fi născut în grota unde o femeie îndrăgostită a zgâriat cu un cui, pe

piatră, profilul umbrei iubitului ei. Portretul s-a născut, așadar, ca o viziune subiectivă a iubirii și de cele mai multe ori narațiunile îndrăgostite se aseamănă cu niște portrete. Ele constituie niște viziuni luminate de flacăra dublă a dragostei și proiectate pe fondul tulbure al conștiinței, tocmai pentru că între o anumită realitate care ține de însăși esența iubirii și percepțiile iluzorii ale îndrăgostiților înlănțuiți în pasiunea lor ca Prometeu de peretele stâncii, se interpune întunericul, obscurul, taina. Pe de altă parte, când tot o femeie îndrăgostită, pe numele ei Ariadna, i-a dat iubitului său, Tezeu, un fir cu care să se salveze găsim drumul înapoi prin acest labirint al tainei, dragostea s-a transformat în autoportret ca alegorică imagine de sine. Dar fie ele portrete sau transfigurări, ecouri ale existenței sau viziuni ale unor realități inedite, toate concepțiile despre dragoste au un caracter universal, ubicuu, și prin asta destinul lor se împletește cu cel al umanității. Sub influența schimbărilor sociale, istoria imaginarului amoros s-a rescris în permanență, în vreme ce fiecare operă de artă s-a cultivat pe sine fie influențând modelele de gândire specifice timpului în care a luat naștere, fie inspirându-se după ele.

Continuând marea descătușare a simțurilor și a culturii pe care a început-o, propriu-zis, Modernismul interesat de „temperaturile psihice” ale umanității și interpretându-le cu instrumentul psihologiei și psihanalizei, de experiența

pierderii identității, a dispersiei formelor, a dizolvării în marele Tot, dar și de abordarea lipsită de complexe a carnalității, denudată de ceea ce altădată ar fi însemnat greșeală, păcat sau vinovăție, epoca noastră a introdus în ecuație Alteritatea, pe urmele filosofiei lui Lévinas din *Totalitate și Infinit*. Și, dacă ar fi să trasăm o geografie amoroasă a literaturii contemporane, am putea susține fără rezerve că aceasta se construiește la marginile teritoriului identității, în obscuritate, ca o confruntare de alterități ireconciliabile și accentuând pe o „modelare de sine” (Michel Onfray) și pe o tematizare a dorinței ca „experiență a lipsei”, idee frământată, de altfel, de toată gândirea europeană începând cu Platon și terminând cu Lacan. Este suficient să răsfoim eseul lui Patrick Süskind *Despre iubire și moarte* ca să înțelegem această nouă formă de intersubiectivitate decomplexată din gândirea contemporană, dar și o valorizare negativă a iubirii care se denudează de toate atributele pozitive, își pierde reflexul de „cristalizare” despre care vorbea Stendhal, se îndepărtează de febra *iubirii-pasiune*, și redescoperă acea *ordo amoris* platonică așa cum apărea în *Banchetul*, ca un delir, „o nebunie”. Iubirea contemporană, consideră Süskind, „nu e un imbold spre minunate realizări”, cel mult un fel de egoism, o „aroganță în doi”, dacă nu chiar un fel de otrăvă sau boală. Iată de ce literatura pare acum preocupată mai mult ca oricând să tematizeze îngerul căzut,

acea parte din soarele crud al destinului, și să portretizeze fața întunecată a sentimentului erotic. Dar oare ce transformă licoarea magică a dragostei într-o otrăvă, binecuvântarea ei într-o nenorocire? Însă pentru a răspunde acestei întrebări trebuie să ne întoarcem la Platon și la imaginea schizoidă din mitul sufletului înaripat, din *Phaidros*, la metafora unui vehicul sufletesc, asemenea unui car tras de cai: unul frumos și de soi ales, docil și supus, celălalt sălbatic și nă-răvaș. Când conducătorul carului știe să îi strunească, atelajul înaintează sprinten, sufletului îi cresc aripile datorite de Eros și se avântă în sus, apropiindu-se de sferele locuite de zei. Dacă însă calul de soi rău impune ritmul, el are tendința să tragă carul în jos, înspre Pământ, consecințele fiind devastatoare.

Altfel spus, coincidența a contrariilor, dragostea este, simultan, aspirație spre eternitate și conștiință a morții, suflet și trup. „Carnea percepe prin pipăit, ca ochiul prin viziune”, scria Roger Bacon despre sinergia dintre subiectul și obiectul viziunii, reformulându-l pe Aristotel. Însă moartea și trupul sunt dimensiuni ale timpului, de aici suferința, durerea, negația. Și nu există epocă sau cultură care să nu vorbească despre fragilitatea îndrăgostiților. În *Heroidele*, poetul latin Ovidiu a cântat nestatornicia în dragoste, amorurile facile, nenorocirile cuplului. Până și povestea vieții celebrului îndrăgostit Abélard se intitulează *Historia Calamitatum*.

Dragostea este, așadar, „nodul fragil între două ființe” (Octavio Paz), o plagă deschisă, „un spin în carne” (Sfântul Pavel din Tars) și, până la revoluția Alterității – un mod de a suferi *împreună* cu celălalt. Fragilitatea ei se măsoară în emoțiile negative care o însoțesc, uneori teamă, alteori gelozie sau ură. În lumea contemporană, însă dragostea împrumută chipul lipsit de transcendent al realității. Asemenea flăcării care arde în bătaia devastatoare a timpului, ea pare mai efemeră, mai perisabilă ca niciodată, ori când se poate stinge sau transforma, trecând de la pasiune la plictiseală, de la duioșie la obsesie, de la obișnuință la oboseală.

*

După modelul inițiat în 2021 odată cu apariția volumului de povestiri fantastice *Treisprezece*, colecția „Biblioteca de proză contemporană” a Editurii Litera continuă și în acest an editarea unei cărți de vacanță care să reunească, de această dată, șaisprezece povestiri dedicate radiografiei imaginarului erotic în universul contemporan. Intitulat sugestiv și poetic *Dragostea când te doare*, volumul de față se încadrează pe linia subțire dintre confesiune poetică și dramă realistă.

Cum încă de la începuturile umanității dragostea a mers mână în mână cu poezia, nu întâmplător, câțiva dintre autorii textelor din

acest volum sunt sau au fost și poeți (Ligia Pârvulescu, Liviu G. Stan, Radu Găvan, Dan Sociu) și mare parte dintre proze apelează la o expresie imediată a comunicării, marcată printr-un tip de adresare directă, infuzată de mărci ale afectivității (interjecții, interogații, adverbe deictice), încărcată de judecăți atribuite subiectului, cu alte cuvinte, au un stil confesiv (Andrei Panțu, Liviu G. Stan, Laura Sorin, Emilia Toma, Dan Sociu, Irina Georgescu Groza, Cosmin Leucuța). La ceilalți (Florin Spătaru, Ligia Pârvulescu, Radu Aldulescu, Radu Găvan, Delia Hügel, Dorian Dron, Alex Trușcă, Doina Ruști) stilul e indirect liber, disimulând și estompând vocea subiectivității în spatele unor măști discursive aparent obiective, construite astfel tocmai pentru a accentua dramatismul, prăpastia alterităților ireconciliabile, obscuritatea de la marginile teritoriului identității unde se construiește imaginea celuilalt. Solitară în peisajul prozelor din volum, perspectiva narativă a lui Cristian Fulaș se apropie, prin exercițiul depersonalizării, prin stilul omniscient, ca observator imparțial și obiectiv al evenimentelor relatate, de marea paradigmă a imaginarului erotic occidental al zilelor noastre, care, fiind atât de preocupat de transformarea subiectul în obiect, s-a denudat de orice urmă de poezie.

Dincolo de acești simpli marcatori stilistici însă, prozele reunite în *Dragostea când te doare* marchează o prezență necesară și notabilă în

peisajul cultural românesc tocmai prin faptul că lectura lor ne permite să luăm pulsul imaginarului erotic contemporan. Chiar dacă, așa cum o spune însuși titlul, am putea presupune că urmează să întâlnim aici exclusiv o dimensiune temporală a dragostei și, ca atare, fragilitatea și efemeritatea unor trăiri, răsfoind acest volum vom constata, cu siguranță, că ne aflăm în fața unei șanse aproape unice de a descoperi prin lectură, reflectându-se în oglinda textelor, o parabolă cât se poate de actuală a condiției umane, privită din mai multe unghiuri și perspective auctoriale. În egală măsură, vom putea decupa acele influențe, la fel de inevitabile și tot atât de necesare oricărui discurs prozastic: marile mituri, arhetipurile, temele sau motivele care transcend încorsetările temporale.

Proza care deschide volumul, semnată de Andrei Panțu și intitulată *Desenul*, ascunde în spatele realismului tradițional și al stilului frust al descrierii o situație cât se poate de familiară: protagonistul, Victor, un tânăr oarecare, este angrenat într-o încurcătură cotidiană și devine subiect al unei confuzii amoroase. Povestea are însă și un substrat filosofic adânc, a cărui cheie se află într-un portret pe care acesta îl desenează inconștient. Vorbind despre dragoste ca despre o epifanie a alterității, textul problematizează platonismul ideilor pure, fără să ocolească nici teme filosofice fundamentale precum destinul, subiectivitatea, predestinarea,

alteritatea. Vom observa citind această proză că obiectul interogării din text nu va fi în mod direct Celălalt, ci privirea îndrăgostită, de aici situația complicată, pentru că, așa cum observa Lévinas, Celălalt nu se expune privirii care i se adresează fără o anumită rezistență.

În *Anticariatul din Blois*, Florin Spătaru construiește cu sarcasm și ironie, ascunse bine sub masca scriiturii obiective, o lume în care feminismul deține supremația. Din acest univers se desprinde portretul Izei, o studentă cu un temperament impertinent, impulsiv și cu mers „avântat“, la rândul ei imagine a unei feminități puternice, instaurată și dominatoare atât intelectual, cât și fizic. Conștiința-stăpân a personajului feminin are nevoie pentru a se manifesta de conștiința-sclav a unui partener masculin, iar francezul Bernard de Landie, atașat la ambasada franceză, un individ solitar, străin și la propriu și la figurat, „încordat“ și nesigur, cu „zâmbetul crispat“ și marcat de instabilitatea sentimentală a înaintașilor săi, se potrivește perfect în acest rol. Povestea jonglează în egală măsură cu psihologia, cu teoriile despre traumă ale lui Freud, cu ideile lui Hegel din *Fenomenologia spiritului*, face trimitere directă la romanele lui Sade și condamnă indirect dragostea libertină, puterea nelimitată și indiferența față de soarta obiectului erotic pe care aceasta o presupune, atracția pentru pasivitatea victimei, pentru trupuri a căror sensibilitate și voință suferă. Florin